

p. Starzyński

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefon dyżurny: 21-34-34
Telex: 816-436

BS/134/51/90

ŚWIAT POLITYKI
INSTYTUCJE I POLITYCY W ŚWIADOMOŚCI SPOŁECZNEJ

Komunikat z badań

Warszawa, maj 1990 r.

Przedstawiamy wyniki kolejnego pomiaru poziomu społecznej aprobaty niektórych instytucji i organizacji politycznych oraz polityków¹.

Tradycyjnie za wskaźnik aprobaty przyjęliśmy odpowiedź na pytanie, czy działalność poszczególnych instytucji, organizacji i osobistości życia publicznego dobrze służy społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami. Przedstawiona badanym lista instytucji, organizacji i polityków była tym razem nieco krótsza od wykorzystanej we wcześniejszych pomiarach.

1. Aprobata instytucji politycznych i polityków w kwietniu '90

Największą aprobatą (79,2%) społeczeństwa cieszy się Kościół (tab. 1). Zdecydowanie akceptuje jego działalność ponad dwukrotnie więcej respondentów (39,7%) niż to ma miejsce przy ocenianiu innych instytucji. Najwyższy jest również poziom aprobaty "netto"² - 70,4.

Organy władzy ustawodawczej - Sejm i Senat - są oceniane pozytywnie przez 2/3 respondentów. Podobne noty, choć niższe uzyskali marszałkowie obu izb: M. Kozakiewicz (57,4%) i A. Stelmachowski (56,7%; tab. 2).

Rząd darzy zaufaniem 64,0% społeczeństwa, przy czym poziom aprobaty "netto" jest wyraźnie niższy i wynosi 44,9. Premier rządu T. Mazowiecki zaś jest aprobowany niemal powszechnie (84,4%).

Spośród innych członków rządu blisko 2/3 respondentów pozytywnie ocenia działalność J. Kuronia, 54,8% - M. Niezabitowskiej, a 53,4% - architekta nowego ładu gospodarczego L. Balcerowicza. Warto zwrócić uwagę, że 27,4% społeczeństwa negatywnie ocenia jego działalność jako ministra finansów.

Przewodniczącego "Solidarności" L. Wałęsę darzy zaufaniem 72,0% społeczeństwa, a samą "Solidarność" - 61,3% (poziom aprobaty "netto" 44,0).

---

¹ "Aktualne problemy i wydarzenia" (4) - sondaż zrealizowany 20-24 kwietnia 1990 r. na reprezentatywnej 1387-osobowej próbie dorosłej ludności Polski.

² Poziom aprobaty "netto" jest różnicą między sumą ocen pozytywnych i sumą ocen negatywnych.

Tabela 1

w procentach

Instytucje i organizacje	Odpowiedzi na pytanie: <i>Czy, Pana(i) zdaniem, działalność wymienionych instytucji dobrze służy społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami?</i>					Poziom aprobaty "netto"
	zdecydowanie tak	raczej tak	raczej nie	zdecydowanie nie	trudno powiedzieć	
Kościół	39,7	39,5	6,2	2,6	11,9	70,4
"Solidarność"	17,0	44,3	12,5	4,8	21,3	44,0
Rząd	14,3	49,7	16,9	2,2	16,7	44,9
Sejm	14,2	52,6	13,4	2,5	17,2	50,9
Senat	14,0	50,2	11,2	2,8	21,7	50,2
Telewizja	10,3	51,8	17,0	5,8	15,1	39,3
Wojsko	9,6	41,2	11,5	3,1	34,5	36,2
OPZZ	4,5	26,5	20,5	10,0	38,4	0,5
MO i resort spraw wewnętrznych	4,2	26,3	24,2	16,1	29,1	-9,8

Blisko połowa respondentów pozytywnie ocenia działalność prezydenta W. Jaruzelskiego, choć poziom aprobaty "netto" jest znacznie niższy - 18,9. Tyle samo ankietowanych akceptuje wojsko (50,8%).

Notowania OPZZ oraz kierującego tą organizacją A. Miodowicza są podobne (odpowiednio: 31,0 i 29,7%). Spośród innych polityków działacza tego wyróżnia ujemny poziom aprobaty "netto" (-8,6).

Najmniejszym zaufaniem darzy społeczeństwo MO i resort spraw wewnętrznych; 40,3% ocen negatywnych, poziom aprobaty "netto" najniższy (-9,8).

Tabela 2

w procentach

Politycy	Odpowiedzi na pytanie: <i>Czy, Pana(i) zdaniem, działalność wymienionych osób dobrze służy społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami?</i>					Poziom aprobaty "netto"
	zdecydowanie tak	raczej tak	raczej nie	zdecydowanie nie	trudno powiedzieć	
T. Mazowiecki	41,7	42,7	5,6	1,5	8,4	77,3
L. Wałęsa	29,7	42,3	10,7	6,0	11,1	55,3
J. Kuroń	19,8	44,9	16,2	7,9	11,0	40,6
A. Stelmachowski	16,0	40,7	5,4	2,2	35,5	49,1
L. Balcerowicz	14,9	38,5	18,9	8,5	19,0	26,0
M. Kozakiewicz	14,7	42,7	5,3	2,5	34,7	49,6
M. Niezabitowska	13,4	41,4	13,8	7,7	23,5	33,3
W. Jaruzelski	13,0	36,1	19,6	10,6	20,5	18,9
A. Miodowicz	3,7	26,0	22,6	15,7	31,7	-8,6

2. Trendy zmieniającej się aprobaty instytucji i polityków od listopada '89 do kwietnia '90

Listopad '89 był miesiącem najwyższej aprobaty wszystkich aktorów sceny politycznej w Polsce.

Spośród instytucji największy jej spadek odnotowano wobec tych, które wówczas były najlepiej oceniane i które identyfikowano jako główną siłę sprawczą zachodzących w Polsce przemian (tab. 3). Wynosi on średnio około 22% i ujawnia systematyczną tendencję obniżania się poziomu aprobaty, wahającą się w granicach kilku procent miesięcznie.

Poziom aprobaty dla telewizji i wojska zmniejszył się w tym okresie o 10%, przy czym dynamika zmian poziomu aprobaty wojska wykazuje pewne wahania. Największy spadek - prawie o 8% - nastąpił dopiero w kwietniu '90.

Najniższy spadek aprobaty miał miejsce w przypadku OPZZ i milicji, ale instytucje te były nisko oceniane również w punkcie wyjścia, tj. w listopadzie '89. W kwietniu '90 milicja po raz pierwszy odnotowała niewielki przyrost akceptacji, zaś OPZZ osiągnęła najgorszy wynik od listopada '89.

Tabela 3

w procentach

Instytucje i organizacje	Ocena działalności - zgodna z interesem społecznym - według terminów badań				
	XI '89	I '90	II '90	III '90	IV '90
Kościół	87,8	84,5	80,5	83,4	79,2
Sejm	88,7	79,2	74,5	73,1	66,8
Rząd	87,4	75,0	73,9	67,4	64,0
Senat	86,3	75,9	68,7	66,4	64,2
"Solidarność"	83,5	74,4	70,8	65,9	61,3
Wojsko	62,0	55,4	58,7	58,5	50,8
Telewizja	72,6	72,1	69,5	64,6	62,1
OPZZ	36,7	37,5	41,2	38,2	31,0
MO i resort spraw wewnętrznych	37,4	32,4	30,6	26,0	30,5

Spadek poziomu aprobaty dla czołowych polityków w omawianym okresie wynosi średnio 20%. Wyjątek stanowi T. Mazowiecki, którego obecnie darzy zaufaniem o 10% mniej respondentów niż w listopadzie '89 (tab. 4).

Tabela 4

w procentach

Politycy	Ocena działalności - zgodna z interesem społecznym - według terminów badań				
	XI '89	I '90	II '90	III '90	IV '90
T. Mazowiecki	94,7	91,3	88,9	90,0	84,4
L. Wałęsa	92,8	85,0	79,2	73,7	72,0
M. Kozakiewicz	78,3	69,9	68,2	-	57,4
A. Stelmachowski	77,9	66,3	57,2	-	56,7
W. Jaruzelski	69,2	65,5	61,1	58,5	49,1
A. Miodowicz	32,7	30,6	32,2	33,7	29,7
L. Balcerowicz	-	60,5	58,9	52,4	53,4
J. Kuroń	-	66,9	63,9	69,3	64,7
M. Niezabitowska	-	57,0	53,3	54,1	54,8

Ministrowie - J. Kuroń i M. Niezabitowska nie odnotowali właściwie większego spadku aprobaty, a L. Balcerowicz w porównaniu ze styczniem '90 stracił uznanie u 7% ankietowanych.

A. Miodowicz niezmiennie utrzymuje się w granicach 30-procentowej aprobaty, choć w ostatnim miesiącu zanotował jej 6-procentowy spadek.

W drugiej połowie kwietnia L. Wałęsa wystąpił w publicznej dyskusji na temat potrzeby zmiany prezydenta. Przewodniczący "Solidarności" zgłosił swoją kandydaturę, motywując to koniecznością przyspieszenia procesu reformowania państwa. Analizując przebieg zmienności krzywych aprobaty i dezaprobaty na rysunku 1, należy pamiętać, że sondaż CBOS-u był przeprowadzony zaraz po wystąpieniu L. Wałęsy.

Warto przyrzeć się dokładniej dynamice zmian aprobaty głównych postaci polskiego życia politycznego: W. Jaruzelskiego, T. Mazowieckiego i L. Wałęsy³.

Do marca '90 krzywe spadku aprobaty i wzrostu dezaprobaty W. Jaruzelskiego i L. Wałęsy wyglądały bardzo podobnie, a pozytywne i negatywne oceny T. Mazowieckiego pozostawały na tym samym poziomie. W kwietniu nastąpił wyraźny spadek aprobaty W. Jaruzelskiego i nieco mniejszy T. Mazowieckiego. Natomiast krzywe aprobaty i dezaprobaty dla L. Wałęsy pozostały właściwie na nie zmienionym poziomie.

Wydaje się więc, że wystąpienie L. Wałęsy - krytykujące tempo przemian - przyczyniło się w większym stopniu do spadku popularności prezydenta i premiera, a w mniejszym stopniu do popularności jego samego.

x

x

x

Reasumując, zwróćmy uwagę na następujące wnioski:

- W kwietniu '90 około 2/3 społeczeństwa aprobowało instytucje będące ostoją nowego ładu politycznego. Niska była aprobatą OPZZ oraz bardzo niska MO i resortu spraw wewnętrznych.

- Niemal powszechną aprobatą cieszył się T. Mazowiecki, blisko 3/4 społeczeństwa obdarzyło zaufaniem L. Wałęsę, a poziom aprobaty polityków piastujących najwyższe stanowiska państwowe wahał się w granicach 50%.

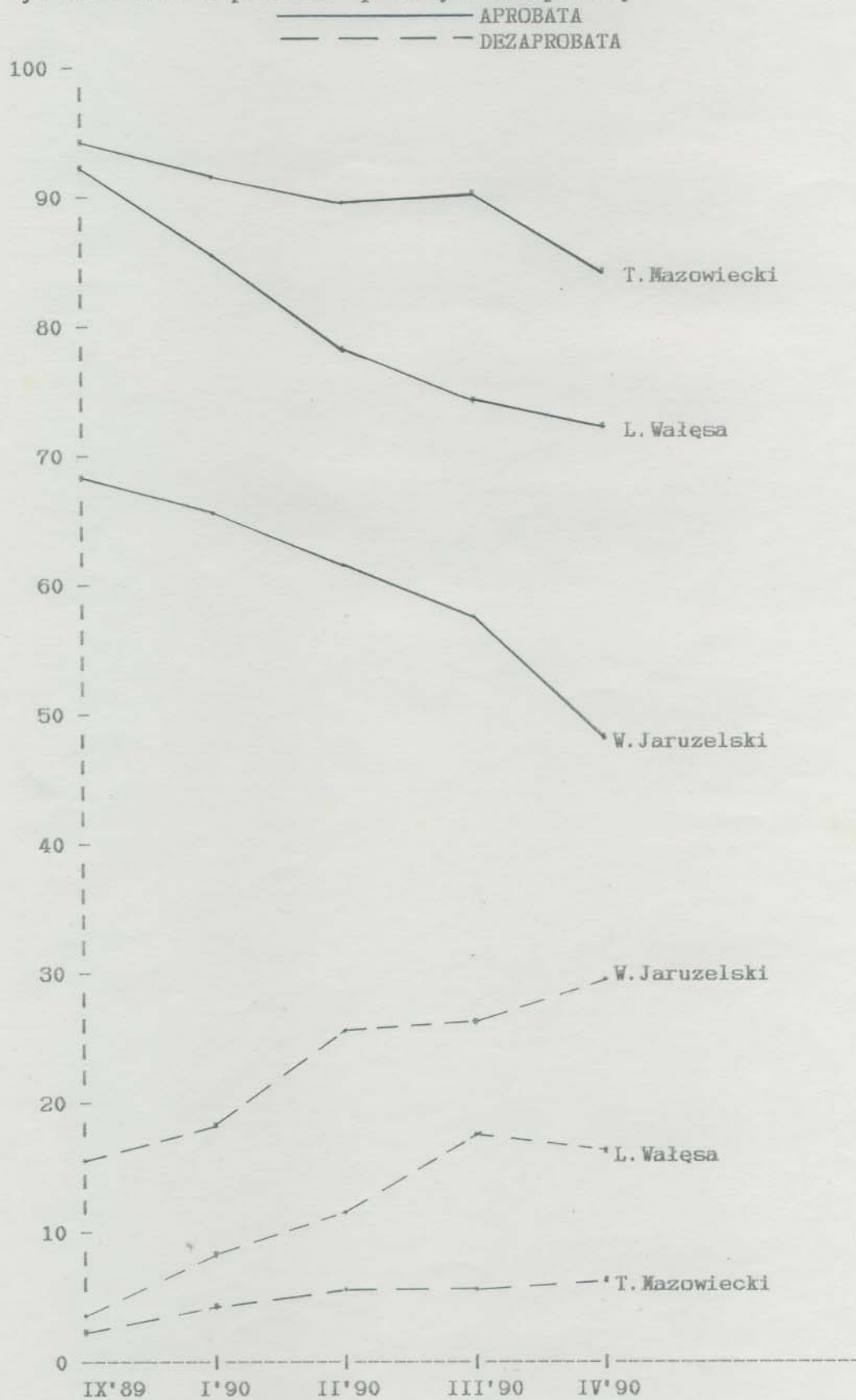
³ Rozkład aprobaty i dezaprobaty w grupach socjo-demograficznych zawiera tabela 1 aneksu.

Rysunek 1

Dynamika zmian w poziomie aprobaty i dezaprobaty

w procentach

• W porównaniu z listopadem 89 - tj. okresem najwyższej społecznej aprobaty wszystkich aktorów sceny politycznej - nastąpił 20-procentowy spadek zaufania do instytucji i polityków identyfikowanych jako współtwórcy nowego ładu politycznego. Wyjątek stanowi T. Mazowiecki, którego zaufaniem darzyło obecnie o 10% mniej respondentów.

ANEKS

Tabela 1

w procentach

Cechy badanych	Oceniani politycy					
	W. Jaruzelski		T. Mazowiecki		L. Wałęsa	
	aproba- ta	deza- proba- ta	aproba- ta	deza- proba- ta	aproba- ta	deza- proba- ta
<u>Płeć</u>						
Mężczyźni	49,2	33,7	87,8	6,7	75,9	16,4
Kobiety	49,3	26,7	81,1	7,4	68,3	17,2
<u>Wiek</u>						
Do 29	42,6	31,6	84,7	6,2	71,8	15,8
30-39	50,1	32,4	83,8	9,3	72,1	19,1
40-59	46,8	33,7	86,2	7,1	73,4	15,6
60 i więcej lat	52,6	26,3	83,9	5,8	71,6	16,1
<u>Miejsce zamieszkania</u>						
Wieś	54,3	24,3	79,7	9,4	68,6	18,2
Miasto	46,0	34,0	87,3	5,7	74,3	15,8
<u>Wykształcenie</u>						
Podstawowe	52,7	22,4	76,7	8,0	66,5	18,3
Zasadnicze zawodowe	47,1	33,8	82,9	10,3	74,1	17,4
Średnie	47,3	36,1	91,6	4,8	75,0	15,9
Ponadśrednie	48,7	30,3	94,1	2,5	79,0	11,8
<u>Miejsce zatrudnienia</u>						
Gospodarka uspołeczniona	48,3	32,3	85,9	8,9	73,3	18,6
Prywatni właściciele	48,9	33,3	84,4	6,9	66,7	20,0
Rolnicy	54,9	17,6	73,1	9,9	69,2	16,5
Emeryci i renciści	53,2	29,0	87,3	4,2	73,4	14,5
Uczniowie i studenci	54,2	41,7	91,7	0,0	87,5	8,3
<u>Ocena własnej sytuacji materialnej</u>						
Zła	47,0	29,7	75,7	11,9	64,0	23,7
Średnia	51,2	28,4	88,5	4,7	75,9	13,1
Dobra	47,8	37,9	92,1	3,9	78,8	12,8